

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum ille baptismus fuerit à Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](#)

QVAEST. XXXVIII.

ARTICVS PRIMVS.

Vtrum fuerit conueniens Ioannem baptizare.

x. dist. 2. q. 2.
art. 2. ad 4.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod non fuerit conueniens Ioannem baptizare. Omnis enim ritus sacramentalis ad aliquam pertinet legem: sed Ioannes non introduxit nouam legem, ergo inconveniens fuit quod nonum ritu baptizandi introduceret.

¶ 2 Prat. Ioannes fuit missus a Deo in testimonium tamquam propheta, secundum illud Luc. 1. Tu puer propheta Altissimi vocaberis. sed prophetae qui fuerunt ante Christum, non introduxerunt nouum ritum, sed ad obseruantiam legalium rituum inducebant, ut patet Malach. vlti. Memento te legis Moysi seru mei, ergo nec Joannes nouum ritum baptizandi introducere debuit.

¶ 3 Prat. Vbi est alius rei superfluitas, non est ad illud aliquid addendum: sed iudei excedebant in superfluitate baptismatum: dicitur enim Marci. 7. quod pharisei & omnes iudei nisi cerebro laetent manus, non manducant, & a foro uenientes, nisi baptizentur non comedant, & alia multa sunt, quae tradita sunt illis seruare, baptisata calicum & urceorum, & eternorum & letorum. ergo inconveniens fuit, quod non fuit a Deo.

¶ 4 Prat. Omnis doctrina de nostro a Deo procedens, aliquibus signis confirmatur: unde & Dominus Exo. 4. dedit Moysi potestatem signa facienda. Et Heb. 2. dicitur, Cum fides nostra principium accepisset emmari a Deo, per eos, qui audierunt, in nos confirmata est, contestante Deo signis & prodigijs: sed de Ioanne Baptista dicitur Ioan. 10. Ioannes signum fecit nullum. ergo videtur quod baptismus quo baptizauit, non esset a Deo.

¶ 5 Prat. Sacraenta quae sunt diuinitus instituta, aliquibus sacrae scripturae praeciptis continentur: sed baptismus Ioannis non praecipitur aliquo praecipto sacrae scripturae. ergo videtur quod non fuerit a Deo.

RESPO. Dicendum, quod cōueniens fuit Ioannem baptizare propter quatuor. Primo quidē, quod oportebat Caristum a Ioanne baptizari, ut baptismum consecraret, ut Aug. * dicit super Ioannem.

Secundo, ut Christus manifestaretur. Vnde ipse Ioannes Baptista dicit Ioānis primo, ut manifestetur, scilicet Christus in Israēl: propriea ueni ego in aqua baptizans: concurrentibus enim turbis ad baptismum annuntiabat Christum: quod quidem faciliter sic factum est, quam si per singulos discurrissent, ut chrysost. * dicit super Ioannem. Tertio, ut suo baptismo afficeret homines ad baptismum Christi. Vnde Greg. † dicit in quadam Homi. quod ideo Ioannes baptizauit, ut praecursoris sue ordinem seruans, qui nasciturum dominum nascendo praeuenerat, baptizando quoque, baptizatum preueniret. Quarto, ut ad poenitentiam homines inducens, homines prepararet ad dignae suscipiendū baptismum Christi. Vnde ibidē Beda dicit, quod quātum catechumenis nondum baptizatis potest doctrina fidei, tantum profuit baptismus Ioannis ante baptismum Christi: quia sicut ille prædicabat poenitentiam, & baptismum Christi prænuntiabat, & in cognitionem ueritatis quae mundo apparuit attrahebat: sic ministri ecclesiæ primo erudiant, post peccata eorum redarguant, demum in baptismo Christi remissionem peccatorum promittunt.

D. 263. **A**D PRIMVM ergo dicendum, quod baptismus Ioannis non d. erat per se sacramentum: sed quasi quoddam sacramentale, disponens ad baptismum Christi: & ideo aliqualiter pertinebat ad legem Christi, non autem ad legem Moysi.

AD SECUNDVM dicendum, quod Ioannes non solum fuit propheta, sed plusquam propheta, ut dicitur Matthæ. 11. fuit enim terminus legis & initium euangelij: & ideo magis pertinebat ad eum, uerbo & opere inducere homines ad legem Christi, quam ad obseruantiam veteris legis.

ARTIC. I. ET II.

FEADICENDUM, quod baptismata illa pharisaorum erant inania, ut potest ad solam mūditiam carnis ordinata: sed baptismus Ioannis ordinabatur ad mūditiam spirituali: inducebat enim homines ad poenitentiam, ut dictum est.*

309. 1. 10. 10.

ARTICVLVS I.

¶ Super Quatio. 38.
Art. secundum.

Vtrum baptismus Ioannis fuerit a Deo.

AD SECUNDVM sic proceditur.

Aitur. Videtur quod baptismus Ioannis non fuerit a Deo. Nihil enim sacramentale quod est a Deo, denominatur ab homine puro, sicut baptismus nouae legis non dicitur Petri ne Pau li, sed Christi: sed ille baptismus denominatur a Ioanne, secundum illud Matth. 3. Baptismus Ioannis, unde erat, ex celo an ex hominibus? ergo baptismus Ioannis non fuit a Deo.

¶ 1 Prat. Omnis doctrina de nostro a Deo procedens, aliquibus

Habetur ex ferm. 1. de Epip. 10. 10. signis confirmatur: unde & Dominus Exo. 4. dedit Moysi potestatem signa facienda. Et Heb. 2. dicitur, Cum fides nostra principium accepisset emmari a Deo, per eos, qui audierunt, in nos confirmata est, contestante Deo signis & prodigijs: sed de Ioanne Baptista dicitur Ioan. 10. Ioannes signum fecit nullum. ergo videtur quod baptismus quo baptizauit, non esset a Deo.

¶ 2 Prat. Sacraenta quae sunt diuinitus instituta, aliquibus sacrae scripturae praeciptis continentur: sed baptismus Ioannis non praecipitur aliquo praecipto sacrae scripturae. ergo videtur quod non fuerit a Deo.

RESPO. Dicendum, quod dicitur Ioan. 1. Qui me misit baptizare in aqua, ille mihi dixit, Super quem uideris spiritum &c.

Respon. Dicendum, quod in baptismo Ioannis duo possunt considerari, scilicet ipse ritus baptizandi, & effectus baptismi. Ritus quidē baptizandi non fuit ex hominibus, sed a Deo, qui familiari spiritus sancti revelatione Ioannem ad baptizandum misit. Effectus autem illius baptismi fuit ab homine: quia nihil in illo baptismo efficiebatur quod homo facere non posset. Vnde non fuit a solo Deo, nisi in quantum Deus in homine operatur.

KAD PRIMVM ergo dicendum, quod per baptismum nouæ legis homines interius per spiritus sanctum baptizantur, quod facit solus Deus. Per baptismum autem Ioannis, solum corpus mundabatur aqua. Vnde dicitur Matth. 3. Ego baptizo uos in aqua, ille uos baptizabit in spiritu sancto. Et ideo baptismus Ioannis denominatur ab ipso: quia scilicet nihil in eo agebatur, quod ipse non ageret. Baptismus autem nouæ legis non denominatur a ministro, qui principalem baptismi effectum non agit, scilicet interiore emundationem.

AD SECUNDVM dicendum, quod tota doctrina & operatio Ioannis ordinabatur ad Christum, qui multitudo signo-

signorum, & suam & Ioannis doctrinam confirmavit. Si autem Ioannes signa fecisset, homines ex equo Ioanni & Christo attendissent: & ideo ut homines principaliter Christo intenderent, non est datum Ioanni, ut faceret signum: iudicis tamen querentibus quare baptizaret, confirmauit suum officium auctoritate scripturae; dicens, Ego vox clamantis in deserto &c. ut dicitur Ioan. 2. Ipsa etiam austeritas vita, eius officium commendabat, quia ut Chrysost. * dicit super Matth. mirabile erat in humano corpore tantum patientiam videre.

AD TERTIVM dicendum, quod baptizans Ioannes non fuit ordinatus a Deo, nisi ut modico tempore re daret, propter causas praedictas. Et ideo non fuit commendatus aliquo precepto communiter edito in sacra scriptura, sed familiari quadam reuectione Spiritus sancti, ut dictum est. *

ARTICVLVS III.

*Ques. Questionis
Articulum
tertium.*

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod in baptismo Ioannis gratia daretur. Dicitur enim Marci 1. Fuit Ioannes in deserto baptizans, & praedicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum: sed poenitentia & remissio peccatorum est per gratiam, ergo baptizans Ioannis gratiam conferebat.

¶ 2 Præt. Baptizandi a Ioanne continebantur peccata sua, ut habeatur Matthæus 3; & Marci 1. sed confessio peccatorum ordinatur ad peccatorum remissionem, quæ fit per gratiam, ergo in baptismo Ioannis, gratia conferebatur.

¶ 3 Præt. Baptizans Ioannis p̄cipior erat baptismo Christi, quam circuus: sed per circumflexum remittebatur peccatum originale: quia, ut Beda dicit, id est salutifera curationis auxilium circuus in lege contra originalis peccati vulnus agebat, quod nunc baptizans agere reuelata gratia tempore confuerit. ergo multo magis baptizans Ioannis remissionem peccatorum operabatur, quod sine gratia fieri non potest.

SED CONTRA est, quod Mat. 3. dicitur, Ego quidem baptizo vos in aqua in poenitentiam, Quod exponens Gregor. * in quadam Homili, dicit, Ioannes non in spiritu, sed in aqua baptizat, quia peccata soluerunt non ualebant; sed gratia est a Spiritu sancto, & per eam peccata tolluntur. ergo baptizans Ioannis gratiam non conferebat.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, * tota doctrina, & operatio Ioannis preparatoria erat ad Christum: sicut ministri & inferioris artificis est preparare ma-

teriam ad formam, quam inducit principalis artifex. Gratia autem conferenda erat hominibus per Christum, secundum illud Ioann. primo. Gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Et ideo baptizans Ioannis gratiam non conferebat, sed solum ad gratiam preparabat tripliciter. Vno quidem modo, per doctrinam Ioannis inducentem homines ad fidem Christi. Alio modo, assuēfaciendo homines ad ritum baptismi Christi. Tertio modo, per penitentiam, preparando homines ad suscipiendum effectum baptismi Christi.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod in illis verbis (ut Beda dicit) potest intelligi duplex baptizans. Vnus quidem, quem Ioannes baptizando conferebat, qui dicitur baptizans poenitentia: quod scilicet ille baptizans erat quadam inducentium ad penitentiam, & quasi quedam protestatio, quæ profitebantur homines se poenitentiam acturos. Alius autem est baptizans Christi per quem peccata remittuntur, quem Ioannes dare non poterat: sed solum prædicabat, dicens, Ille nos baptizabit in Spiritu sancto. Vel potest dici, quod pre

dicabat baptizans poenitentia, id est, inducentem ad poenitentiam: quæ quidem poenitentia ducit homines in remissionem peccatorum. Vel potest dici, quod per baptizans Christi, ut Hieron. * gratia datur, qua peccata gratis dimittuntur: quod autem consumatur per sponsum, initiatum per parvum, diligenter per Ioannem. Unde dicitur, quod baptizabat, & prædicabat baptizans poenitentie in remissionem peccatorum, non quia hoc ipse perficeret, sed quia preparando ad hoc homines disponebat.

AD SECUNDVM dicendum, quod illa confessio peccatorum non siebat ad remissionem peccatorum statim per baptizans Ioannis exhibendam: sed consequendam per poenitentiam consequentem, & per baptizans Christi, ad quem poenitentia illa preparabat.

AD TERTIVM dicendum, quod circuus instituta erat ad remedium originalis peccati: sed baptizans Ioannis ad hoc non erat institutus, sed solum erat preparatorius ad baptizans Christi, ut dictum est. * In corp. & Sacramenta autem ex usitatis institutionis, suum habent effectum.

ARTICVLVS IV.

Virum alij preter Christum, baptismo

Ioannis baptizari debuerint.

AD QUARTVM sic procedit. Videtur quod in baptismo Ioannis solus Christus debuerit baptizari: quia sicut dictum est, * ad hoc Ioannes baptizauit, ut Christus baptizaretur, sicut August. * dicit super Ioannem: sed quod est proprium Christi, non debet alii conuenire. ergo nulli alij debuerunt illo baptismo baptizari.

¶ 2 Præt. Quicumque baptizatur, aut accipit aliquid

nis referuntur ambo, & uerificatur dispositio in remissione peccatorum baptizabat, & predicabat ad perfectio-

nem gratia per Christum. Et si querat no-

uimus, in quo ergo

differat tertia a secun-

da expositione, re-

spondet, quod ter-

teria ordinem Ioan-

nes ad Christum re-

spicit: & ideo illud

idem quod Christus

perfecturus erat,

Ioannes inchoauer

faceretur. Secun-

da autem, ordinem

baptizandi a Ioan-

ne ad penitentiam

Sup. illud
Mar. 1. fuit
Ioannes in
deserto ba-
ptizans. Est
c. 3. secundum
ordinem Be-
da.

Supra illud
Mar. 1. prædi-
cans bapti-
zans. p. 9.

In corp. &
art. 1. huic
quest.

Super Questionis
trigesimaethima Ar-
ticulum sextum.

Tulus elarus

4. dist. 2. q. 2.
art. 3. q. 2.

In corpore v-
na conclusio: Bapti-
zando Christus debuerunt baptizari.
Probatur dupl. citer:
litera clara est.

* Artic. 1.

Tracta. 13. in
lo. inter pri-
& medium,
tom. 9.

Tertia S. Thomæ. R 4 a baptismo,